

2025-01-14

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Joakim Lindström
072-601 16 15
Joakim.Lindstrom@tco.se

Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig (SOU 2024:49)

A2024/00882

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) har fått möjligheten att yttra sig över betänkandet Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig (SOU 2024:49) och lämnar härmed vårt yttrande.

Sammanfattning

TCO tillstyrker i princip samtliga av utredningens förslag och delar de flesta av utredningens bedömningar. Vi har några invändningar och kompletterande kommentarer till de förslag som utredningen har lämnat, de är bland annat:

- Förslagen innebär ökade administrativa bördor och i förlängningen kostnader för arbetslöshetskassorna. Arbetslöshetskassorna behöver stödjas och kompenseras, dels för att ges bättre förutsättningar för att hantera de nya uppdrag som läggs på dem, dels för att hantera ökade administrativa bördor som följer av förslagen, särskilt under och efter en krissituation.
- De myndigheter vars uppdrag utökas som en följd av förslagen bör få konstnadstäckning för detta.
- Den föreslagna preliminära arbetslöshetsersättning behöver även omfatta de som får ersättning enligt nuvarande regelverk och inte bara det regelverk som införs från och med oktober 2025.

TCO:s övergripande synpunkter

För TCO fyller arbetslöshetsförsäkringen en central roll i arbetsmarknadspolitiken genom att den ger arbetstagaren en inkomsttrygghet i omställningen mellan jobb, bidrar till att motverka underbudskonkurrens om löner och till att upprätthålla löner på en anständig nivå även i tider av ökande arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen fyller även en viktig roll för samhällsekonomin genom att verka som en ekonomisk stabilisator och dämpa nedgångar i konjunkturen.

TCO välkomnar därför utredningens förslag som bör stärka en väl fungerande modell för arbetslöshetsförsäkringen under särskilt svåra omständigheter och ytterst vid ett krig.

TCO vill även understryka att arbetslöshetskassorna av allt att döma generellt redan bedriver en mycket väl fungerande verksamhet och en frivillig samverkan med varandra och flera myndigheter. Med det vill vi inte säga att utredningens förslag är onödiga utan att de förändringar som kommer att genomföras måste genomföras med yttersta varsamhet för att inte störa en väl fungerande modell.

TCO:s synpunkter på enskilda bedömningar och förslag

TCO tillstyrker i princip samtliga av utredningens förslag och delar överlag utredningens bedömningar. I detta avsnitt redovisar vi våra kommentarer till några av förslagen och våra bedömningar i de fall som de kompletterar eller avviker från utredningens.

4.4.1 En lagreglerad skyldighet för arbetslöshetskassorna att bedriva ett systematiskt beredskapsarbete

TCO tillstyrker utredningens förslag att reglera skyldigheten för arbetslöshetskassorna i lag men arbetslöshetskassorna behöver få de ekonomiska förutsättningarna att hantera de nya uppdrag som läggs på dem. TCO anser därför att regeringen bör återkomma med ett riktat stöd till arbetslöshetskassorna inför implementeringen av de nya bestämmelserna.

4.5.3 En stärkt samverkan mellan arbetslöshetskassorna

TCO tillstyrker utredningens förslag att i lag reglera en förstärkt samverkan mellan arbetslöshetskassorna för att förbättra a-kassornas gemensamma förmågor och förutsättningar att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten vid olika krissituationer. TCO fäster även viss vikt vid det av utredningen anförda syftet att förbättra den övergripande förståelsen för en aktuell krissituation. TCO delar även utredningens uppfattning att Sveriges a-kassor kan och bör ha en viktig roll i den samverkan som utredningen föreslår.

5.4 En myndighet ska kunna ålägga en arbetslöshetskassa och en annan aktör att på ett visst sätt delta i arbetet med beredskap

TCO tillstyrker utredningens förslag. TCO vill även – precis som utredningen – betona att förslagen inte innebär ett avsteg från ansvarsprincipen som innebär att arbetslöshetskassorna har ett självständigt ansvar för sitt beredskapsarbete. Utredningen skriver även (s. 105) att förslagen inte heller syftar till att på något sätt begränsa arbetslöshetskassorna i deras samverkan med myndigheter och andra arbetslöshetskassor.

6.7 Arbetslöshetskassorna bör ges möjlighet att betala ut någon form av arbetslöshetsersättning

TCO delar utredningens bedömning att en förhindrad arbetslöshetskassa bör ges möjlighet att betala ut arbetslöshetsersättning i syfte att – som utredningen anför – upprätthålla kontinuitet i utbetalningen av arbetslöshetsersättning. TCO vill precis som utredningen betona behovet av kontinuitet i utbetalningarna av arbetslöshetsersättning för att enskilda arbetsökande inte ska förlora alla sina inkomster.

6.8.1 Preliminär arbetslöshetsersättning med de belopp som senast betalats ut

TCO tillstyrker utredningens förslag i delen att det bör införas en ny bestämmelse om att en arbetslöshetskassa som har varit förhindrad att betala ut ersättning vid det senaste utbetalningstillfället, kan besluta om preliminär arbetslöshetsersättning och att sådan ersättning ska lämnas till en person som tidigare fått ersättning och till det tidigare utbetalda beloppet.

TCO avstyrker däremot utredningens förslag i delen att bestämmelsen endast omfattar den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring (ALF) som träder i kraft i oktober 2025 och som innebär att personer som endast på grund av den omständigheten att de omfattas av äldre regler, går miste om sin arbetslöshetsersättning vid en kris som är så omfattande att arbetslöshetskassan är förhindrad att betala ut ersättningen i vanlig ordning. De som omfattas av nuvarande regler kommer därför drabbas hårdare ekonomiskt än de som omfattas av de nyare reglerna vilket TCO menar inte är rimligt.

Det bör påpekas att det inte alls är säkert att de som omfattas av de äldre reglerna i ALF är berättigade till kommunernas försörjningsstöd eftersom de kan ha tillgångar som inte gör det möjligt för dem att få försörjningsstöd. Såvitt det är känt för TCO, finns det inga regler för försörjningsstödet som innebär undantag för dessa personer i situationer där arbetslöshetskassan är förhindrad att betala ut ersättning enligt utredningens förslag.

TCO:s uppfattning är att likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen är avgörande för försäkringens legitimitet och ställning som omställningsförsäkring. Varje avsteg från principen om likabehandling riskerar att urholka försäkringens värde. TCO beklagar att utredningen lämnar ett förslag som inte omfattar även de ersättningstagare som omfattas av nuvarande regelverk och menar att en sådan modell behöver utredas.

Behovet av en reglering som omfattar även nuvarande regler kommer naturligtvis att vara övergående, men enligt TCO:s mening vore det djupt olyckligt om en krissituation som utredningens förslag är till

för att hantera och ett betydande antal arbetssökande får ersättning enligt nuvarande regelverk, uppstår kort efter att de nya bestämmelserna för preliminär ersättning har införts.

6.8.2 Slutlig handläggning

TCO tillstyrker utredningens förslag att det ska införas en ny bestämmelse som innebär att en arbetslöshetskassa som har betalat ut preliminär ersättning, så snart det är möjligt ska beräkna och bestämma slutlig arbetslöshetsersättning.

Förslaget bör innebära en ökad administrativ börda och därmed ytterligare kostnader för arbetslöshetskassorna. Den ökade administrativa bördan uppstår inte bara på grund av de utredningar som arbetslöshetskassorna behöver göra efter ett de varit förhindrade att betala ut ersättning, utan även på grund av de återkrav som uppstår till följd av dessa utredningar (se avsnitt 6.8.3 Preliminär arbetslöshetsersättning ska kunna återkrävas). TCO anser därför att det bör införas ett riktat stöd till arbetslöshetskassorna för att kompensera dem för de ökade kostnader som förslagen som på olika sätt berör preliminär ersättning innebär.

Therese Svanström
Ordförande

Joakim Lindström
Utredare